

До **Председателя** на Научното жури
определено със Заповед № Р-2021/30.08.2022 г.
на Ректора на МУ-Пловдив.

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ПЛОВДИВ
Вх. № *Д-5601* / *03.10.2022* г.

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Росен Господинов Коларов, дм
Медицински университет - Варна, Факултет по дентална медицина, катедра
по Орална хирургия
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

Област на висше образование:

7. Здравеопазване и спорт

Професионално направление:

7.1. Медицина

Докторска програма: „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“

Автор: д-р Тихомира Миткова Шилер,

Докторант на самостоятелна подготовка при МУ – Пловдив

Катедра: Социална медицина и обществено здраве

Тема:

„Лекарски грешки в денталната практика – сравнителен анализ и модел за управление на риска в денталната практика“

Научен ръководител: Доц. д-р Нина Мусурлиева, дм, МУ – Пловдив, ФОЗ,
Катедра по Социална медицина и обществено здраве

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Настоящата рецензия е изготвена въз основа Заповед на Ректора на МУ – Пловдив № Р-2021 / 30.08.2022 г., с назначено Научно жури по процедура за публична защита на описания дисертационен труд.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител са в съответствие с Чл.115 (1) от Процедура за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Пловдив; Правилник на МУ-Пловдив от 06.11.2014 г. и ми бяха предоставени в законоустановения срок.

Докторантът е приложил три броя публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

Всички документи са изготвени и представени изрядно.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Д-р Тихомира Миткова Шилер, е родена на 26.02.1989 г. в гр. Стара Загора

От 2008 до 2014 год. следва Дентална медицина във ФДМ на Медицински университет - Пловдив и завършва висшето си образование с отличен успех от семестриални и държавни изпити.

Трудовият стаж на д-р Шилер започва през 2014 год. като дентален лекар в ИППДП „Д-р Антон Петев“ гр. Хасково, където тя практикува до 2017 год.

От 2018-2020 год. работи като дентален лекар на ръководна позиция в дентален център „Ханзен“ в гр. Щутгарт, Германия.

От ноември 2020 год. д-р Шилер специализира „Ортодонтия“ в ортодонтична практика „Д-р Нина Хайниг“ в гр. Вендлинген, Германия.

През юни 2021 год. д-р Шилер е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Социална медицина и обществено здраве“ при МУ-Пловдив с научен ръководител доц. д-р Нина Мусурлиева.

Д-р Шилер членува в:

- Немската зъболекарска камара в провинция Баден Вюртемберг

Владее отлично немски и английски език, като притежава следните сертификати: DSD ниво C1 и Cambridge Academy ниво C1.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационния труд разглежда изключително актуален и важен проблем за медицинската и стоматологична наука и практиката. Целта е формулирана ясно, задачите са определени правилно и са изпълнени със съвременни методи на изследване.

4. Познаване на проблема

В дисертационния си труд д-р Тихомира Шилер показва задълбочени знания по разработваната от нея тема.

Направила е задълбочен критичен анализ на литературата, като е формулирал нерешените проблеми по темата, а именно:

1. Безопасността на пациента е проблем, решаването на който изисква вниманието и усилията както на лекарите, медицинските специалисти и пациентите, така и на системата като цяло, включително и всички управленски структури на различно ниво.

2. Създаването, поддръжката и подобряването на системите за сигнализиране, събиране и анализ на информацията за нежеланите събития дават възможност за отразяване на мащаба и причините за появата им. Подобни системи позволяват разработване на ефикасни решения и начини за намеса и корективни действия.

3. Системният подход, анализът на наличните данни, както и целенасочените мерки за постигане на по-безопасна среда следва да са приоритет в усилията за гарантиране на по-добро качество на здравни грижи за всеки европейски гражданин.

4. Въпросът за безопасността на пациентите следва да бъде неотменна част от програмите за образование и обучение на медицински специалисти в качеството им на лица, предоставящи ежедневно здравни грижи.

5. Проблемите, свързани с безопасността на пациента и допускането на лекарска грешка са актуален проблем, както за България, така и за Германия.

6. В България и в Германия липсва задължителна научна дисциплина в учебния план на Медицинските университети, посветена на темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“.

7. Пропуските в комуникацията между членовете на медицинския екип и лекар пациент е сред основните причини за лекарска грешка.

8. В България липсва регистър за докладване на настъпили нежелани събития.

9. Съществуват разлики в законовите регулации, касаещи правата на пациентите в България и в Германия.

10. Прилагането на модел за управление на качеството е важно за безопасността на пациента

Д-р Шилер показва умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

На базата на анализ на проведени до сега научни изследвания по проблема е изведена целта на научната разработка, а именно:

”Да се проучи и сравни отношението на денталните лекари, завършили образованието си и практикуващи в България и тези, завършили и работещи в Германия, към темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“.

Изложението е написано на добър научен език.

5. Методика на изследването

Реализирането на целта е постигнато чрез изпълнението на четири основни задачи, а именно:

1. Да се направи социално-демографска характеристика на всички респонденти, участващи в проучването.

2. Да се проучи отношението на дентални медици от България и Германия към темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“.

3. Да се разработи модел, подобряващ безопасността на пациентите и минимизиращ риска от лекарска грешка.

4. Да се разработи програма за следдипломно обучение (или свободноизбираем предмет) на медицинските специалисти по „Безопасност на пациента в денталната практика“ Така формулирани, задачите дадат възможност целта да бъде доказана.

Изследването е проведено при:

Обект на наблюдение:

Обект на проучването е отношението на денталните лекари, завършилите образованието си и практикуващи в България и тези, завършили и работещи в Германия, към темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“.

Единици на наблюдение:

А) техническа единица: са случайно подбрани за целите на проучването Районни колегии на населени места в България и Германия.

Б) логическа единица: съобразно целта и задачите на проучването е всяко лице дентален лекар, попаднало в репрезентативната извадка от общия брой лекари по дентална медицина, в съответните възрастови групи и населени места, което отговаря на основните критерии, респондентите да са завършили следването си в България или в Германия и да работят в съответната държава.

Признаци на наблюдение:

Факториални - пол, възраст, стаж, специалност, месторабота, място на завършване на висшето образование.

Резултативни – значение на умората за допускане на грешки, значение на комуникацията, значение на мястото на следване за разпознаване на причините за допускане на грешки и др.

Място на проучването:

Проучването е проведено в България и Германия.

Време на проучване:

Проучването е проведено в периода февруари 2020 - април 2021 год.

Органи на проучването:

Проучването е проведено с личното участие и контрол на докторанта.

Броят логични единици са достатъчни за формулирането на изводи с добра научна стойност.

При изпълнението на поставените задачи са използвани следните методи на изследване и анализ на получените данни:

➤ Социологичен метод – Проучването на мнението на респондентите се проведе с помощта на пряка анонимна анкета.

➤ Статистически метод - Данните бяха въведени и обработени със статистическия пакет IBM SPSS Statistics 20.0. За ниво на значимост, при което се отхвърля нулевата хипотеза бе избрано $p < 0.05$. Бяха приложени следните методи:

1. Дескриптивен анализ – за описание на структурата на изследваните променливи.

2. Вариационен анализ за количествени променливи и честотен на качествените променливи.

3. Непараметричен анализ - тест χ^2 Критерий на Пирсон и екзактен тест на Фишер – за проверка на хипотези за наличие на връзка между категорийни променливи.

4. Корелационен анализ – коефициентът на Кронбах α е 0.853, изчислен е и коефициента на Спирман-Браун $r_{sb}=0.722$. Техните високи стойности потвърждават надеждността. Променящите се фактори са изследвани чрез използване на коефициентите на Пирсън (r) и Спирман-Браун (r_{sb}).

5. Графичен анализ – за визуализация на получените резултат.

Инструментариум:

Въпросник за проучване мнението на денталните лекари

Използвани са два идентични въпросника съответно на български и немски език.

След предварително дадени инструкции относно темата на проучването и начинът за правилното попълване на анкетната карта респондентите са помолени да

отговорят на двадесет и пет въпроса, съдържащи се в нея. Въпросите са разделени в следните панели:

- Характеристика на контингента
- Ролята на следването и следдипломната квалификация в придобиване на знания

за грешките

- Готовност за споделяне на информация за допуснати грешки
- Определящи фактори за допускането на грешки
- Култура на обвинението и докладване на лекарска грешка

Всички въпроси са от закрит тип отговорите на въпросите включват:

- петстепенна скала на Ликерт
- Не, изобщо не съм съгласен/а
- По-скоро „Не“
- Не мога да преценя
- По-скоро „Да“
- Да, напълно съм съгласен/а
- Алтернативни отговори с „да“ и „не“

Надеждността на въпросника е установена чрез оценка на вътрешната консистентност и по метода тест-ретест.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд отговаря на изискванията за дисертационна разработка според Правилника на МУ-Пловдив и ЗРАСРБ. Съдържа 149 страници, 7 таблици, 44 фигури и 42 приложения. Библиографията включва 211 литературни източници, от които 25 на кирилица и 186 на латиница.

Резултатите са изчерпателно и коректно описани, анализирани и интерпретирани.

Дисертационният труд завършва с изводи, основани на резултатите, обсъждането и направените обобщения от проучването.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационният труд са очертани следните приноси с теоретичен и практико-приложен характер, както следва:

Приноси с теоретичен характер

1. Сравнено и оценено е мнението на денталните медици в Германия и в България по темите, свързани с лекарската грешка и безопасността на пациентите.

2. Проведено е анкетно проучване сред денталните медици в България, за да се установят нуждите и спецификите на тяхната дейност по отношение на управление на качеството на здравните услуги.

Приноси с практико-приложен характер

1. Създаден е Модел за управление на риска в денталната практика (МУРДП), чрез който се цели подобряване на безопасността на пациентите.

2. Разработена е програма за следдипломно обучение (или свободноизбираем предмет) на медицинските специалисти по „Безопасност на пациента в денталната практика“.

3. Разработени са конкретни препоръки към различни институции, които биха допринесли за разработване на стратегии за повишаване на безопасността на пациентите и намаляване на риска от лекарска грешка.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са три публикации свързани с дисертационния труд, като д-р Шилер

е първи автор и в трите публикации, а именно:

1. Schiller T., Musurlieva N., Bozhkova T., Kondeva V., Dimitrova M., Rimalovska S., Vozza I., Survey Study among Dentist in Bulgaria to Develop a Model for Risk Management in Dental Practice, BioMed Research International, 2022-06-06 | Journal article, Impact Factor: 3,246. DOI: 10.1155/2022/6142445

2

3. Шилер (Петкова) Т, Мусурлиева Н. Управление на качеството и сигурността в денталната практика в Германия. Редки болести и лекарства сираци, 2022 08-03; 13(2):5-10. DOI: <https://doi.org/10.36865/2022.v13i2.160>

Отпечатани са в престижни списания, като двете от тях са на английски език. Получените резултати удовлетворяват количествено и качествено законовите изисквания за дисертационен труд.

9. Лично участие на докторанта

Проведените изследвания и наблюдения на пациенти и произтичащите от тях изводи и приноси в дисертационния труд приемам за лично дело на автора.

10. Автореферат

Авторефератът съдържа 48 страници, онагледен е с 4 фигури и 5 таблици. Отражава коректно същността на проучването и резултатите, постигнати в дисертацията. Направените изводи са отразени в него.

Изготвен е съгласно изискванията на ЗРАСРБ и нормативната уредба на МУ – Пловдив. Отражава съдържанието на дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

Предоставеният ми комплект материали от дисертацията са пълни и в съответствие със ЗРАСРБ и правилника за прилагането му, както и с Правилника на МУ – Пловдив. Нямам забележки и препоръки.

12. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от автора на дисертационния труд. Предоставеният ми обаче текст, показва задълбочено познаване на проблема и ми дава основание да го приема за негово лично дело.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на д-р Шилер да оформи и публикува дисертационния си труд, като монография. Така трудът му би бил по-достъпен до колегите и много полезен в ежедневната им практика..

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предоставеният ми за рецензиране дисертационен труд от д-р Тихомира Миткова Шилер, докторант на самостоятелна подготовка на „Лекарски грешки в денталната практика – сравнителен анализ и модел за управление на риска в денталната практика“ приемам за завършен. Същият отговаря на изискванията на ЗВО, ЗРАСБ, Правилника за прилагане на ЗРАСБ и Правилника на МУ-Пловдив.

Темата на труда е актуална и добре подбрана.

Литературният обзор е изчерпателен и дава ясна представа за съвременното състояние на разглеждания проблем. Завършва с критичен анализ, който е добра основа за проведените изследвания.

Въз основа на анализ на проведени до сега научни изследвания е изведена целта на научната разработка. Поставените задачи дават възможност тя да бъде доказана.

Направените проучвания представляват интерес за стоматологичната наука и практика. Получените резултати в дисертационния труд, тяхното интерпретиране, както и представените публикации, свързани с него, приемам за лично дело на автора.

Дисертационният труд показва, че докторантът д-р Шилер притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по специалността Социална медицина и обществено здраве като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Въз основа на всичко отбелязано тук, приемам за изпълнени изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ – Пловдив. Представените материали и дисертационните резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на МУ – Пловдив.

В заключение: убедено давам положителна оценка на дисертационния труд на „Лекарски грешки в денталната практика – сравнителен анализ и модел за управление на риска в денталната практика“ и ще гласувам с „ДА“ за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“ по научна специалност „Социална медицина и обществено здраве“ на д-р Тихомира Митова Шилер.

Заличено на основание
Чл. 5 §1, 6, "В" Регламент (ЕС) 2016/679

25.09.2022 г.

Рецензент:
(проф. д-р Росен Господинов Коларов, дм)